

Ülevaade sunniraha rakendamisega seonduvast

Epp Karus
andmetööluse ja registrite osakonna juhataja

Allan Randlepp
peadirektori asetäitja

19.02.2016

Sisukord

- Sunniraha rakendamise eesmärk
- Andmekogumise hetkeolukord
- Sunniraha rakendamise põhjused
- Sunniraha protsessi väljatöötamine

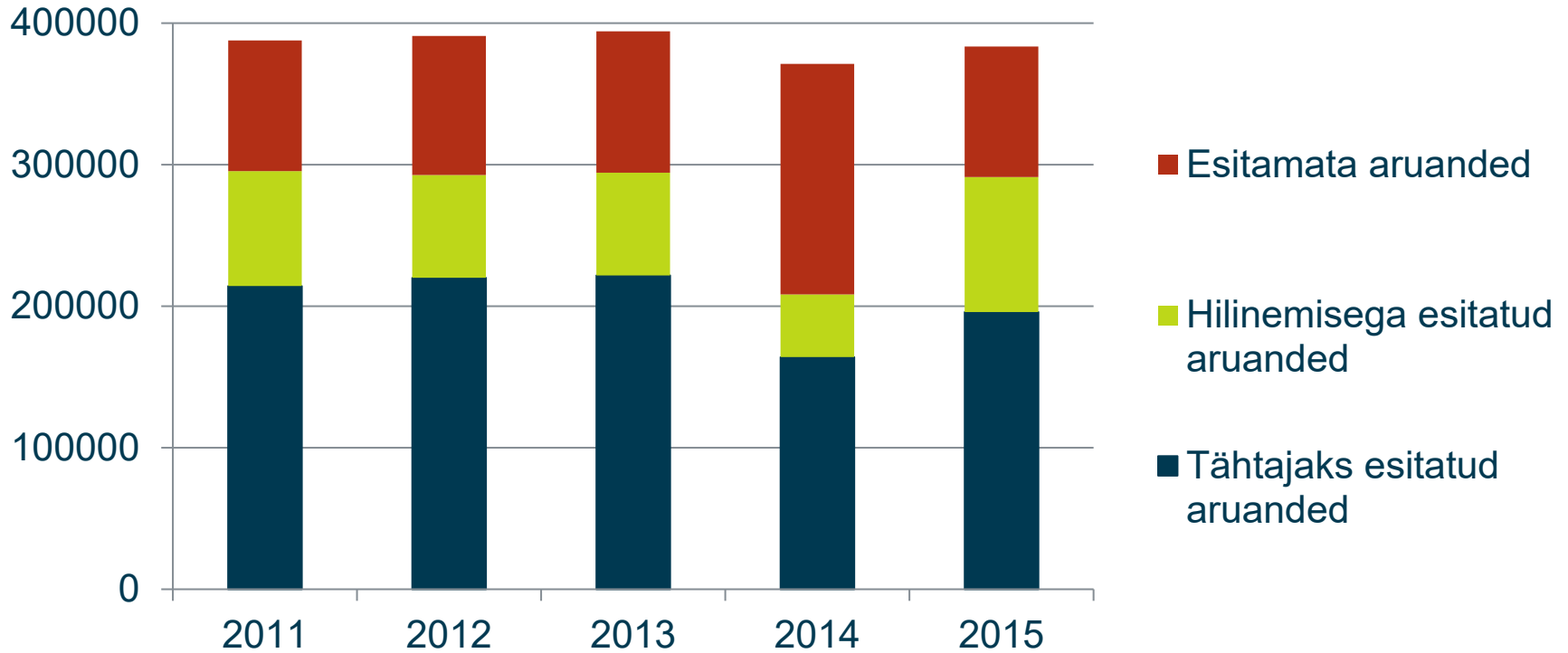
Sunniraha rakendamise eesmärk

- Eesmärk on täita SA strateegilisi eesmärke:
 - Mõõta muutusi kiiremini
 - Teha usaldusväärset statistikat
- Parandada andmete kvaliteeti, esmajoones aruannete vastamise määra, ja ettevõtete andmete esitamise distsipliini
- Suunata andmete kogumisele ja asendamisele kuluv ressursid andmekogumise ja töötamise disaini täiendamisele

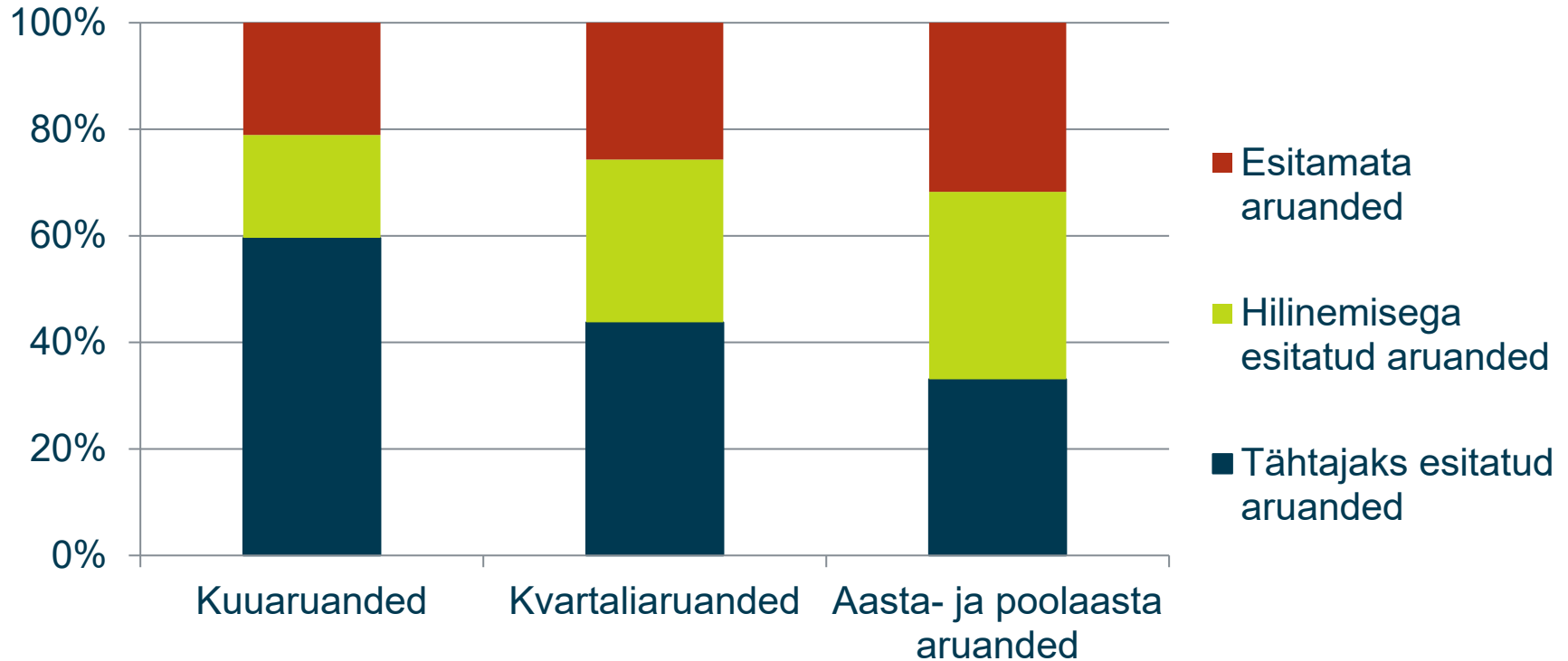
Andmete kogumise maht

- Statistikaamet viib aastas läbi ligikaudu 200 statistikatööd, millest kolmandiku puhul kogume andmeid majandusüksustelt 150 erineva küsimustikuga.
- Aastas on Statistikaametile andmete esitamise kohustus 40000 - 44000 majandusüksusel, kokku on kohustus esitada ligikaudu 400 000 aruannet.
- Majandusüksused esitavad tähtaegselt ligi pooled aruanded ning neljandik kogumis- ja andmetöötlusperioodi lõpuks. 25% aruannetest jääb esitamata.

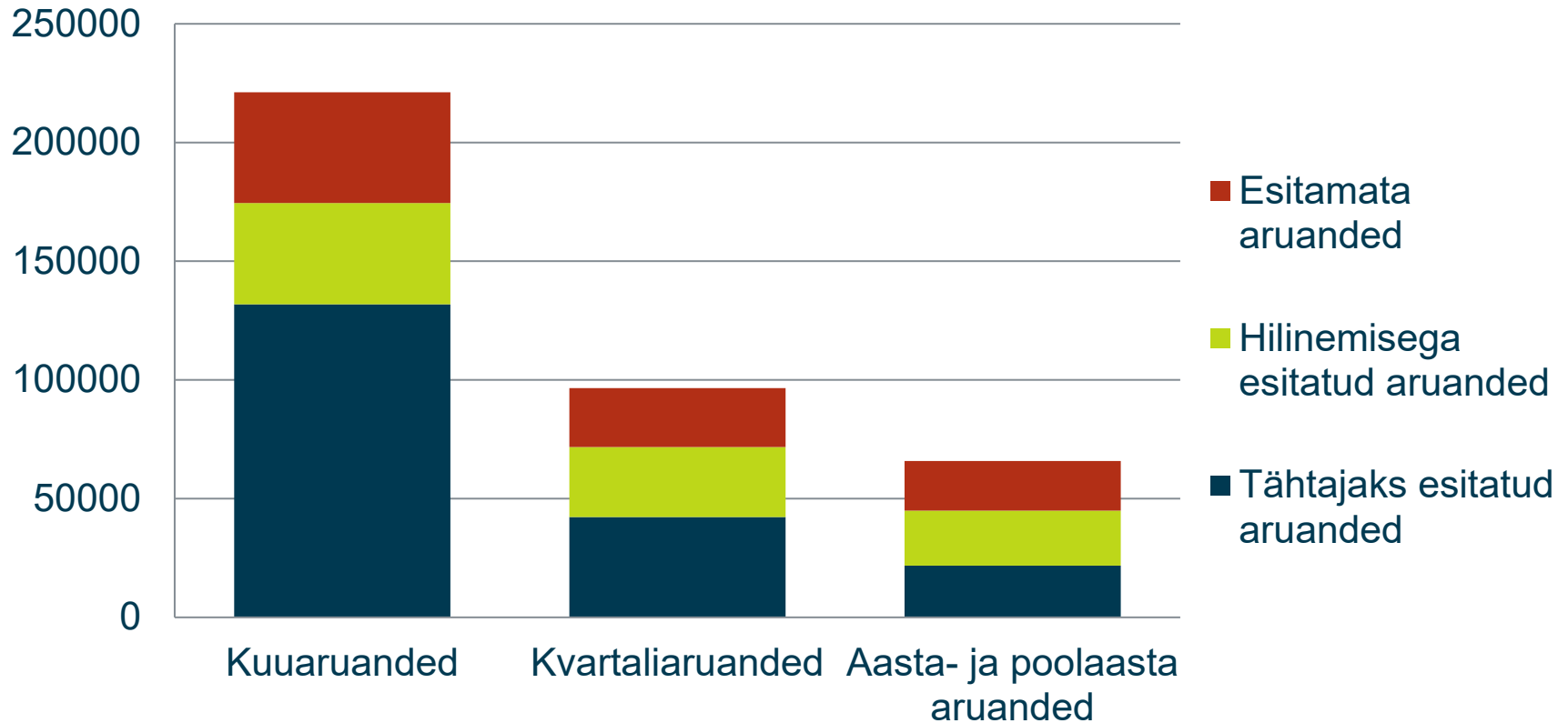
Andmete kogumise maht, 2011-2015

Aruannete esitamine, 2015 %

Aruannete esitamine, 2015 tk

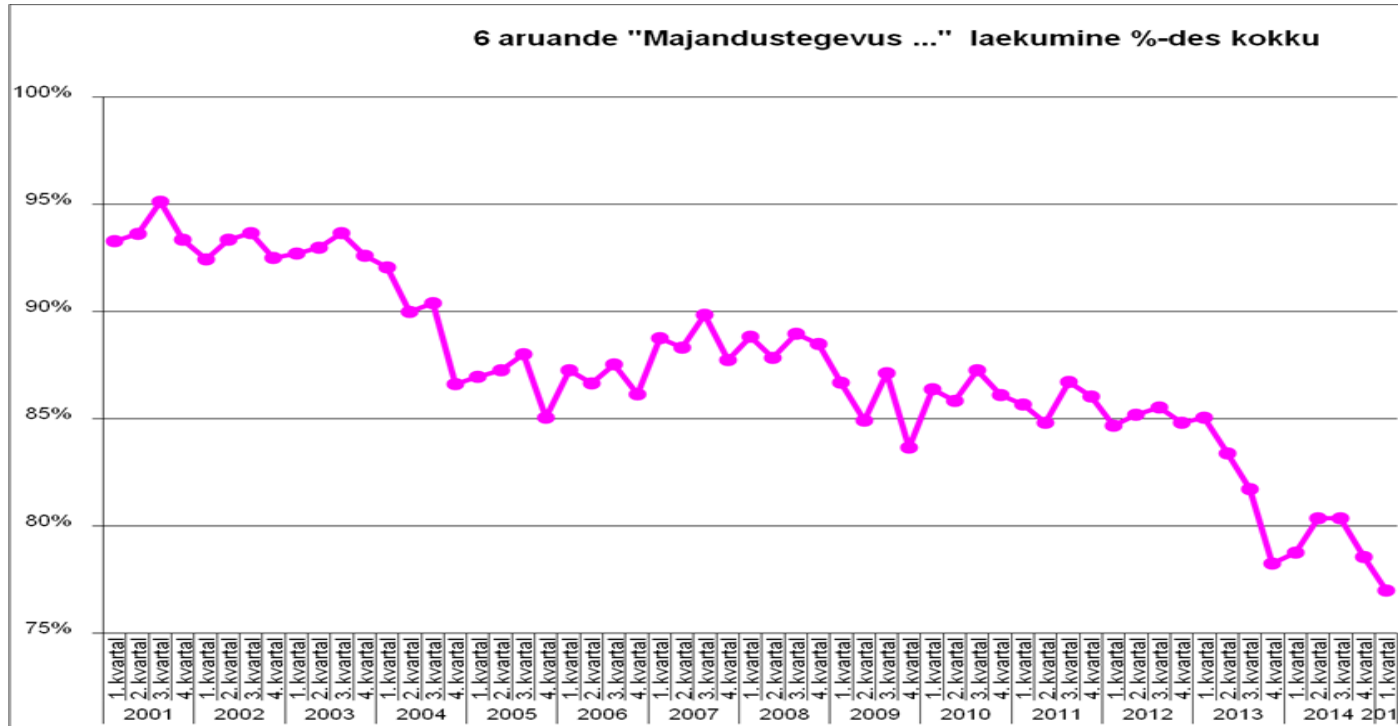
Sunniraha rakendamise põhjused

- Andmetöötamise protsess on pikk, kvaliteet kannatab, levitamine hilineb, SA maine saab kahjustada
- Seniste pehmete kogumise meetoditega ei suuda SA saavutada aktsepteeritavat vastamise määra
- Vaja on radikaalsemaid kogumise meetodeid, mis võimaldavad vähendada statistika tegemise aega
- Maksu- ja Tolliamet ning Eesti Pank on sunniraha tulemuslikult rakendanud

Vastamise määr on oluline kvaliteedinäitaja

- Rahvusvahelised organisatsioonid jälgivad järjepidevalt statistika kvaliteedinäitajaid, sh vastamise määr.
- Madal baasstatistika vastamise määr mõjub negatiivselt makromajanduslike näitajate kvaliteedile
- 08.10.2015 küsitlesid Rahvusvahelise Valuutafondi esindajad Statistikaametit seoses Artikkel IV konsultatsiooniga, sh kvartaalse SKP ja selles Majandustegevuse küsimustikega kogutud andmed madala vastamise määr

Majandustegevuse aruannete vastamise määr, 2001-2014

Minimaalse vastamise määra kohustus

- Minimaalne vastamise määr on kehtestatud paljudes statistika määruses
- EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EÜ) nr 638/2004, 31. märts 2004, liikmesriikidevahelise kaubavahetuse ühenduse statistika
- *Artikkel 7 lg 3 sätetestab:* Kui andmeesitaja ei suuda täita käesoleva määrusega ettenähtud kohustusi, kohaldatakse tema suhtes liikmesriigi kehtestatud karistusi.
- KOMISJONI MÄÄRUS (EÜ) nr 1982/2004, 18. november 2004, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 638/2004 liikmesriikidevahelise kaubavahetuse statistika kohta
- *Artikkel 25 lg 2 sätetestab:* Liikmesriigid võtavad kasutusele kõik meetmed, mida on vaja selleks, et tagada läve ületanud (97% kaetus) ettevõtete andmete kogumise põhjalikkus.

Määruse mittetäitmine kahjustab mainet

- Eurostat tegi 29.08.2014 Eestile ettekirjutuse Komisjoni määruse 1982/2004 artikkel 25(2) mittevastavuse kohta
- Väliskaubanduse statistika minimaalne vastamise määr (95% 2013 saabumise ja 93% 2014 saabumise andmetest ning 97% lähetamise andmetest) on saavutamata seetõttu, et liiga palju ettevõtteid ei esita tähtaegselt aruandeid. Mittevastamise määr on liiga kõrge.
- Hinnang andmetele Partially compliant – Not all the necessary measures are taken to ensure the exhaustiveness of the data collection: the non-response rates are too high.
- SA vastus meetmete kohta:
 - Kogume andmeid ettevõtte prioriteedi ja töötajate arvu järgi;
 - Andmekogumise tarkvara on tehtud kasutajasõbralikumaks, juhendid arusaadavamaks;
 - Tuletame ettevõtetele meelde andmeesitamise tähtaegadest ja koolitame regulaarselt andmekogumise perioodil valimisse lisatud ettevõtteid.

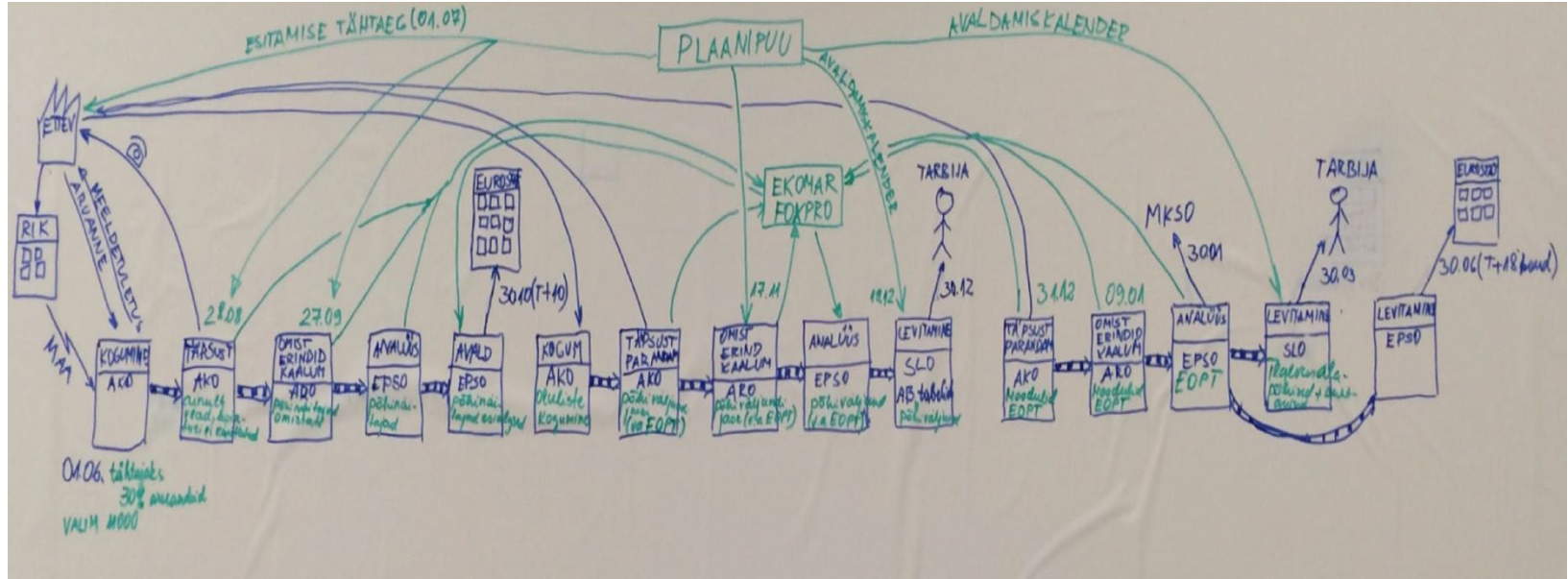
Statistika levitamine hilineb

- Madala vastamise määra tõttu on vaja andmete kogumise aega pikendada ja levitamise aega edasi lükata
- Kahju – Eesti andmeid ei ole rahvusvahelistes andmebaasides kättesaadavad
- Väliskaubanduse 2015 novembrikuu pressiteade ja andmebaasitabelite avaldamine aega lükati madala vastamise määra tõttu 2 päeva edasi. Seetõttu olid Eurostati andmebaasis ja pressiteates ainsana puudu Eesti väliskaubanduse andmed. Eesti 2015 novembrikuu väliskaubanduse andmed avaldati Eurostati andmebaasis kuu aega hiljem 2016 veebruari alguses koos detsembrikuu andmetega
- Euroopa Komisjon esitas Statistikaametile andmete hilinemise kohta järelepärimise

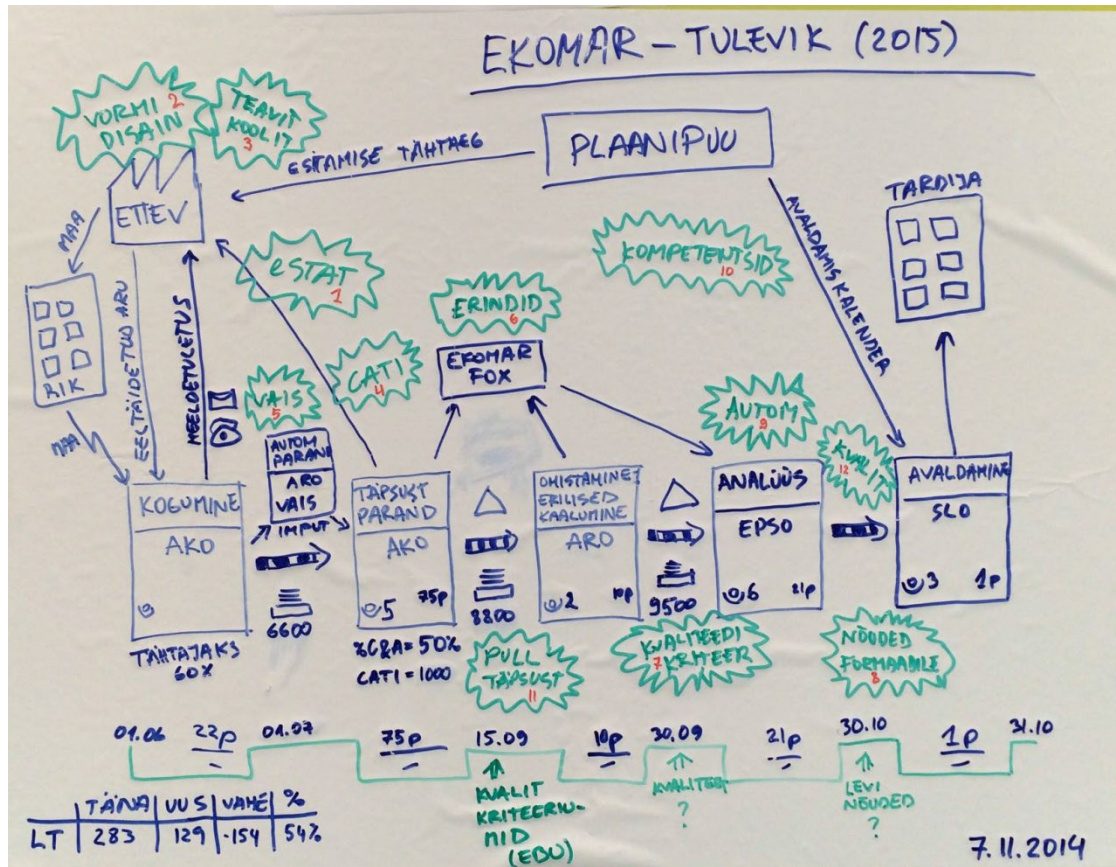
Statistika tegemise aeg pikeneb

- Madal vastamise määr on probleem pea iga statistikatöö juures, seetõttu töötleme ja koondame andmestikke mitu korda
- Statistikatööde (EKOMAR, ESU, kvartaalne SKP) väärtusahela kaardistamisel selgus, et SA tegeleb andmete madala vastamise määra tõttu andmete kogumise, töötlemise ja analüüsiga mitu korda

EKOMARi väärtusahel 2014

EKOMARi väärtusahel - tulevik

Sunniraha protsessi väljatöötamine

- 2015 juulikuus moodustasime töörühma, kes hakkas SA sunniraha korda välja töötama. Osalevad ARO ja ÜO esindajad. Toimuvad regulaarsed kohtumised.
- Toimusid kohtumised Maksu- ja Tolliameti ning Eesti Panga töötajatega, kes tutvustasid enda sunniraha rakendamise kogemusi

Sunniraha reguleerivad õigusaktid

- Riiklikul Statistikaseadus

<https://www.riigiteataja.ee/akt/13332259?leiaKehtiv>

- Haldusmenetluse seadus

<https://www.riigiteataja.ee/akt/123022011008?leiaKehtiv>

- Vabariigi Valitsuse korraldus "Statistikaameti 2015.–2019. aastal tehtavate statistikatööde loetelu“

<https://www.riigiteataja.ee/akt/322092015005>

- Vabariigi Valitsuse korraldus "Statistikaameti 2016.–2020. aastal tehtavate statistikatööde loetelu“ (kinnitamata)

Kehtestatud SA käskkirjad

■ Peadirektori käskkiri Sunniraha määrade kinnitamine

Küsimustik	esmane	korduv
Kuuline	100 €	200 €
Kvartaalne	200 €	400 €
Aasta ja poolaasta	300 €	600 €

■ Peadirektori käskkirjad Statistikatööde küsimustike andmete esitamise kohustus ja kohustatud andmeesitajate loetelu

- Valimi käskkiri kehtestatakse iga statistikatöö iga küsimustiku valimi kohta. 2016 aastal muutunud statistikatööde valimi käskkirjad kehtestatakse pärast 2016-2020 statistikatööde loetelu kinnitamist.

Andmeesitajate teavitamine

Jrk	Tegevus	Sisu	Aeg	Saatmisviis	Alus	Andmeesitajale antav tähtaeg
1	Teavituskiri aruande-kohustusest	Teavituskiri kõigile valimis olevatele andmeesitajatele järgmise aasta kohustusest, <i>sisaldab õiguslikku alust andmete kogumiseks</i>	15.detsember	-eSTATi peakasutaja e-postile eSTATi kaudu; - lihtkiri juriidilisele postiaadressile	Haldusmenetluse seadus § 25 (kättetoimetamise viisid)	Tähtpäevaks
2	Teavituskiri valimisse lisandunud üksustele	Teavituskiri kõigile valimise lisandunud andmeesitajatele andmete esitamise kohustuse tekkimisest, <i>sisaldab õiguslikku alust andmete kogumiseks</i>	Iga kuu 12. kuupäeval	-eSTATi peakasutaja e-postile eSTATi kaudu; - lihtkiri juriidilisele postiaadressile	Haldusmenetluse seadus § 25 (kättetoimetamise viisid)	Tähtpäevaks
3	Teavituskiri tähtaja saabumisest	Teavituskiri andmete esitamistähtpäeva saabumisest	7 ja 1 päeva enne esitamistähtpäeva saabumist	eSTATi kaudu peakasutaja e-postile või ettevõtte üldmeilile ja neile, kes on endale teavituse tellinud	-	Tähtpäevaks

Andmeesitajate teavitamine

Jrk	Tegevus	Sisu	Aeg	Saatmisviis	Alus	Andmeesitajale antav tähtaeg
4	Meeldetuletusteade tähtaja möödumisest	Meeldetuletus kõigile andmeesitajatele, kelle on andmed esitamata või aruanne pooleli (salvestatud) <i>Õigusliku tähenduseta sunniraha hoiatus</i>	3 päeva peale esitamistähtpäeva möödumist	eSTATi kaudu peakasutaja e-postile või ettevõtte üldmeilile ja neile, kes on endale teavituse tellinud	-	Esimesel võimalusel
5	Ettekirjutuse tegemine	Hoiatus konkreetse sunniraha määra rakendamisest ettekirjutuse mittetäitmisel	Kõige varem kolm päeva peale esitamistähtpäeva möödumist	-eSTATi kaudu peakasutaja e-postile digitaalselt allkirjastatuna; - allkirjastatud väljastusteatega tähtkiri juriidilisele postiaadressile	Haldusmenetluse seadus § 25, § 26, § 27. Ettekirjutused peavad olema digitaalselt allkirjastatud - Asendustäitmise ja sunniraha seadus	-kuulised küsimustikud - 10p; - kvartaalsed küsimustikud - 14p; - aasta ja poolaasta küsimustikud - 21p jooksul peale ettekirjutuse saatmist
6	Täitmisavalduse jt dokumentide esitamine kohtutäiturile	Täitmisavalduse saatmine TARN portaali kaudu kohtutäiturile (lisatakse ettekirjutus)	Mitte varem kui ettekirjutuses antud tähtaeg + 30 kalendripäeva (vaidlustähtaeg Halduskohtus)	eSTATi kaudu peakasutaja e-postile teade menetluse algamisest Kohtutäitur suhtleb ettevõttega	Asendustäitmise ja sunniraha seadus (asendustäitmine)	Uue tähtaja määrab kohtutäitur

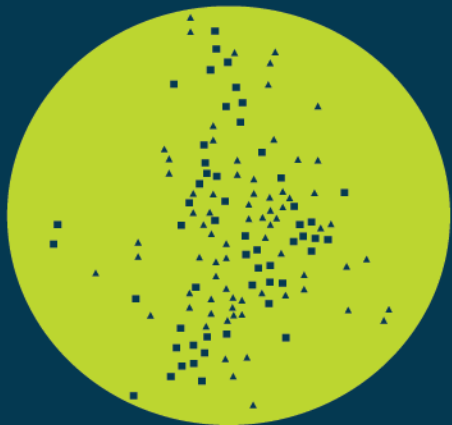
Lahendamist vajavad küsimused

Statistikaametis:

- Sunniraha menetlemise protsess
- Ressurss, töökorraldus
- Teavituskirjade sisu, üldine kommunikatsioon
- Süsteemiarendused
- Sisend riigi raamatupidamisse

Riigis:

- Sunniraha menetlemise konsolideerimine RM haldusalas, seadusandluse muudatused

objekte kokku n 129
kolmnurki n 74
nelinurki n 54
ring n 1